Recomandări generale pentru lucrul cu copii în centre educaționale/remediale

I. Cadrul de safeguarding și protecția copilului

Toate activitățile și intervențiile se desfășoară în conformitate strictă cu principiile de protecție a copilului (safeguarding):

- Garantarea siguranței fizice și emoționale, protecția împotriva abuzului, exploatării sau neglijării, precum și asigurarea unui mediu educațional complet lipsit de violență, umilire sau expunere la risc.
- Utilizarea unui limbaj incluziv, lipsit de etichetări, prejudecăți și stigmatizări.
- Menținerea limitelor profesionale în relația profesor-elev (atât în mediul fizic, cât și în cel digital) și existența unor mecanisme clare de raportare și sprijin specializat în situații de criză.
- Evitarea expunerii publice a experiențelor personale sensibile și protejarea demnității fiecărui elev.

II. Principii psihopedagogice de management al clasei

1. Predictibilitate și structură clară

- Structura și pașii lecției trebuie să fie expliciți, consecvenți și cunoscuți de elevi de la început. Pentru copiii din medii defavorizate sau vulnerabile, predictibilitatea este un factor major de autoreglare emoțională și de prevenire a comportamentelor disruptive.

2. Relația profesor-elev ca bază a intervenției

- Comportamentele dificile reflectă adesea niveluri ridicate de stres, traume sau nesiguranță, nu o lipsă de motivație. O relație bazată pe empatie, respect și ascultare activă permite gestionarea eficientă a situațiilor de criză educațională.

3. Climatul de siguranță emoțională („Spațiul Sigur”)

- Atelierele debutează prin clarificarea faptului că expunerea la pop-up-uri, reclame înșelătoare sau conținut neadecvat este o consecință a modului în care este proiectat internetul, nu o greșeală personală a copilului.

- Pentru a preveni disconfortul emoțional, toate exercițiile folosesc personaje ipotetice și studii de caz. Nu se solicită și nu se forțează mărturisiri din viața privată.
- Se pun la dispoziție instrumente de exprimare non-publică (cutia de întrebări, bilete anonime). Copiii au libertatea explicită de a refuza să răspundă la o întrebare sau de a lua o pauză de 2 minute dacă o temă le provoacă anxietate.

4. Reguli participative

- Regulile se stabilesc împreună cu elevii, prin consultare și opinii personale, asigurând respectul reciproc.
- Greșelile și conflictele sunt privite ca oportunități naturale de învățare, fiind abordate prin dialog constructiv și responsabilizare.
- Regulile de protecția datelor și comportament responsabil stabilite în sală se aplică în mod continuu și pe grupurile de comunicare sau platformele școlare din mediul online.

III. Recomandări operaționale pentru facilitatori

- **Ancorarea în resurse fizice și concrete:** Pentru că accesul la dispozitive în centre educaționale/remediale și chiar și în instituțiile de învățământ este adesea fluctuant sau partajat, activitățile de bază sunt construite pe materiale tactile (cartonașe colorate, fișe de lucru, puzzle-uri), utilizând ecranul/proiecția comună doar ca suport de facilitare colectivă.
- **Semnalul vizual de atenție:** În mediile cu nivel ridicat de energie, se stabilește de la început o regulă clară de captare a atenției (un gest fizic comun sau ridicarea unui cartonaș de pauză).
- **Schimbarea paradigmei de la „Control” la „Responsabilizare”:** Se evită discursul moralizator interdictiv („nu face”, „ai grijă”). Conversațiile au rolul de a dezvolta autocontrolul, recunoașterea presiunii de grup, stabilirea limitelor personale („nu sunt confortabil/ă cu asta”) și normalizarea cererii de ajutor către un adult de încredere.
- **Echitate și adaptare continuă:** Conținutul este diferențiat în funcție de nivelul de literație și cunoștințele anterioare ale elevilor, oferind feedback continuu și verificând constant înțelegerea termenilor.

IV. Adaptarea activităților

1. Reziliența digitală: cum gestionăm cu încredere expunerea accidentală 1/2

Provocări:

- Instrucțiunile abstracte sau sarcinile de redactare complexă îi determină pe copii să abandoneze activitatea sau să solicite sprijin individual constant.

Soluții și adaptări metodologice:

- În loc să explicați regulile din cuvinte, folosiți metoda demonstrației practice în fața clasei, invitând un singur elev lângă dumneavoastră la catedră. Dumneavoastră simulați aplicația sau reclama înșelătoare, iar elevul execută fizic una dintre cele trei acțiuni de protecție: Închide fereastra sau ecranul, Blochează reclamele ori filtrele sau Informează un adult de încredere ori raportează pagina. Văzând această simulare scurtă, întreaga clasă înțelege instantaneu mecanica jocului, fără a mai fi nevoie să treceți pe la fiecare masă în parte.
- Fiecare micro-echipă primește o fișă cu scenarii pre-tipărite și trei cartonașe dedicate opțiunilor Închide, Blochează și Informează. Ghidați toate grupurile simultan de la catedră, cerându-le mai întâi să citească un scenariu, apoi să ridice în aer cartonașul ales și, în final, să îl lipească pe fișă.

2. Reziliența digitală: cum gestionăm cu încredere expunerea accidentală 2/2

Provocări:

- Termenii tehnici (ex. „dark patterns”, „algoritm”) deconectează elevii. Utilizarea telefoanelor individuale pentru navigarea în setări creează haos din cauza interfețelor diferite ale dispozitivelor.

Soluții și adaptări metodologice:

- Noțiunile abstracte sunt redenumite simplu: *„trucuri care vor să-ți folosească datele fără voia ta”*. Se folosesc fișe exclusiv vizuale (capturi de ecran din jocuri/aplicații cunoscute) unde elevii doar încercuiesc cu carioca roșie elementele manipulative (X-uri minuscule, butoane false, contoare simulate).
- Nu se utilizează telefoanele individuale. Facilitatorul proiectează un ecran simplificat la catedră sau folosește un poster mare. Elevii doar bifează pe o fișă fizică scurtă (checklist cu căsuțe mari) pașii vizuali pe care îi recunosc, urmând ca activarea efectivă să se facă ulterior cu sprijinul educatorilor din centru.

3. Stăpânul ecranului: cum îmi gestionez timpul petrecut online 1/2

Provocări:

- Elevii pot avea o percepție abstractă mai slab dezvoltată și pot să nu coreleze dimensiunea cartonașelor cu durata în ore (ex. folosesc piesa cea mai mică pentru 2 ore și piesa cea mai mare pentru 3 ore, sau aceeași mărime pentru o durată de 2 ore și de 6 ore).
- În viața cotidiană, copiii funcționează masiv în sistem de activități hibride (mănâncă privind un serial, își fac temele ascultând muzică sau navighează pe rețele în timp ce fac alte activități). Când sunt puși să poziționeze pe fișă cartonașele pe care au scris activitățile online, le lipesc automat peste cele offline de la bun început. Recomandarea nesuprapunerii le neagă modul real de viață și creează frustrare.

Soluții și adaptări metodologice:

- Fiecare formă de cartonaș este asociată clar cu un interval de timp desenat și notat pe tablă.
- Facilitatorul explică faptul că este normal să facă două lucruri simultan. Elevii sunt instruiți să scrie activitatea online pe un cartonaș mic (de tip bulină) și să îl lipească exact pe colțul activității offline pe care o fac în paralel.

4. Stăpânul ecranului: cum îmi gestionez timpul petrecut online 2/2

Provocări:

- Lucrul pe telefoane individuale generează rapid agitație, distragere și blocaje tehnice cauzate de versiunile diferite de sistem de operare.

Soluții și adaptări metodologice:

- Facilitatorul proiectează propriul laptop sau ecran pe perete/tablă, unificând atenția întregii clase și preluând exclusiv rolul de executant la tastatură și mouse.
- Elevii, grupați pe echipe, au rolul de decidenți: ei analizează opțiunile pe ecranul mare, votează și indică profesorului pe ce ecrane să navigheze, ce setări de protecție să activeze și ce capcane vizuale să demonteze.

5. Dincolo de Like: gândirea critică în era influencerilor 1/2

Provocări:

- Formulările lungi, nuanțate sau cu vocabular abstract din postările de analizat depășesc nivelul de literație al copiilor. Când sunt puși să citească texte complexe individual sau în grupuri mici, atenția scade rapid, apar stări de frustrare, iar elevii abandonează sarcina.

Soluții și adaptări metodologice:

- Analiza se conduce frontal. Textul este citit cu voce tare de către facilitator pe ecranul proiectat. Dacă un text conține cuvinte dificile, acesta este adaptat direct pe fișa proiectată sau înlocuit cu formulări directe, ancorate în limbajul familiar copiilor.
- Analiza se face prin discuție ghidată pe baza unor întrebări simple ancorate vizual pe ecran, iar răspunsurile se dau colectiv prin ridicarea mâinii sau vot rapid.

6. Dincolo de Like: gândirea critică în era influencerilor 2/2

Provocări:

- Copiii din medii vulnerabile au un nivel ridicat de încredere în creatorii de conținut preferați. Încercarea de a le dovedi că un influencer „păcălește” sau face reclame mascate poate provoca atașament defensiv sau refuzul de a analiza postarea în mod obiectiv.

Soluții și adaptări metodologice:

- Se evită etichetarea negativă a influencerului. Discuția este orientată pe faptul că postarea reprezintă o promovare plătită (o reclamă), ajutându-i pe copii să distingă între divertisment și interes comercial.
- În loc ca elevii să intre pe link-uri sau să caute individual pe telefoane, fiecare micro-echipă sau elev ridică în aer un cartonaș fizic colorat pentru a încadra postarea proiectată. Facilitatorul deschide o scurtă discuție pe baza culorilor alese, menținând ritmul alert.